

ZAWODY ZWIĄZANE ZE SFERĄ USŁUG SOCJALNYCH W SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ – BARIERY W ICH FUNKCJONOWANIU

OCCUPATIONS RELATED TO THE SPHERE OF SOCIAL SERVICES IN THE FOSTER CARE SYSTEM – BARRIERS IN THEIR FUNCTIONING

Magdalena Julita Zmysłowska^{1(E,F)}

¹Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Polska
University of Warmia and Mazury in Olsztyn, Poland

Zmysłowska, M. (2019). Zawody związane ze sferą usług socjalnych w systemie pieczy zastępczej – bariery w ich funkcjonowaniu / Occupations related to the sphere of social services in the foster care system - barriers in their functioning, *Rozprawy Społeczne/Social Dissertations*, 13(4), 58-69. <https://doi.org/10.29316/rs/115048>

Wkład autorów/
Authors' contribution:
A. Zaplanowanie badań/
Study design
B. Zebranie danych/
Data collection
C. Dane – analiza i statystyki/
Data analysis
D. Interpretacja danych/
Data interpretation
E. Przygotowanie artykułu/
Preparation of manuscript
F. Wyszukiwanie i analiza
literatury/
Literature analysis
G. Zebranie funduszy/
Funds collection

Streszczenie

Artykuł dotyczy problematyki zawodów związanych ze sferą usług socjalnych w systemie pieczy zastępczej. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku wprowadziła zmiany mające udoskonalić wspieranie rodzin w pokonywaniu trudności, zobowiązując jednostki samorządu terytorialnego do powołania organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz wprowadzając nowe zawody: asystenta rodziny mającego za zadanie pomaganie rodzinom doświadczającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, powołanego do wspomagania rodzin zastępczych i osób prowadzących rodzinne domy dziecka. Analiza przytoczonych w tekście badań pozwala stwierdzić, że funkcjonowanie tych zawodów napotyka na liczne bariery wynikające zarówno z organizacji systemu pomocy społecznej, jak i bezpośredniej pracy z rodzinami.

Materiał i metody. Analiza literatury dotyczącej zawodu asystenta rodziny, koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz rodzin zastępczych.

Wyniki. Bariery wynikają zarówno z organizacji systemu pomocy społecznej, jak i bezpośredniej pracy z rodzinami.

Wnioski. Doskonalenie współpracy pomiędzy instytucjami pomocy społecznej a osobami tworzącymi rodziny zastępcze lub prowadzącymi rodzinne domy dziecka.

Słowa kluczowe: system pieczy zastępczej, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, asystent rodziny, rodziny zastępcze.

Summary

The article concerns the problems of professions related to the sphere of social services in the foster care system. The Act on family support and foster care system of June 9, 2011 introduced changes designed to improve family support in overcoming difficulties, introducing new professions: a family assistant tasked with helping families experiencing difficulties in completing his functions and coordinator of family foster care, appointed to support foster families and family children's homes. The analysis of the research shows that the functioning of these professions encounters numerous barriers resulting from both the organization of the social assistance system and direct work with families.

Material and methods. Analysis of literature on the profession of a family assistant, coordinator of family foster care and foster families.

Results. Barriers result from the organization of the social assistance system and direct work with families.

Conclusions. Improving cooperation between social institutions and foster families or family children's homes.

Key words: foster care system, coordinator of family foster care, family assistant, foster families.

Tabele/Tables: 0

Ryciny/Figures: 0

Literatura/References: 23

Otrzymano/Submitted:
listopad/November 2019

Zaakceptowano/Accepted:
grudzień/December 2019

Adres korespondencyjny: dr Magdalena Zmysłowska, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie Wydział Nauk Społecznych Katedra Pedagogiki Społecznej ul. Żołnierska 14, 10-561 Olsztyn, e-mail: magdalena.zmyslowska@uwm.edu.pl, [ORCID.org/0000-0003-3424-1446](https://orcid.org/0000-0003-3424-1446)

Copyright by: Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, Magdalena Julita Zmysłowska

Czasopismo Open Access, wszystkie artykuły udostępniane są na mocy licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-użycie niekomercyjne-na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC-SA 4.0, <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>).

Wprowadzenie

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła szereg rozwiązań dotyczących udzielania pomocy rodzinom borykającym się z różnymi problemami i potrzebującymi wsparcia w ich pokonaniu. Miała także na celu udoskonalenie funkcjonującego systemu opieki zastępczej nad dziećmi. Wprowadzanym zmianom przyświecała idea szeroko pojętej profilaktyki zmierzającej do intensyfikacji pracy z rodziną i minimalizowania interwencji w postaci umieszczania dzieci w środowisku zastępczym. Rozbudowano, zatem system pracy z rodzinami doświadczającymi trudności w codziennym funkcjonowaniu oraz zmodyfikowano rodzinne formy pieczy zastępczej, wychodząc z założenia, że są one bardziej korzystne do optymalnego rozwoju dzieci niż różnego rodzaju instytucje. Pojawiły się zadania dla jednostek samorządu terytorialnego, zobowiązujące do wypracowywania lokalnych systemów wsparcia i opieki. Powstały nowe zawody: asystenta rodziny oraz koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Zadania koordynatorów dotyczą wspierania rodzin zastępczych oraz osób prowadzących rodzinne domy dziecka w ich codziennym funkcjonowaniu, rozwiązywania problemów, udzielania pomocy i nawiązywania współpracy z innymi instytucjami w celu koordynacji działań. Natomiast asystenci rodziny koncentrują swoją aktywność zarówno na wspieraniu rodzin doświadczających trudności w wypełnianiu swoich funkcji, jak i pracy z rodzinami, którym odebrano już dzieci. Jakie są założenia w stosunku do zadań i ich efektów realizowanych przez asystentów rodziny i koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, a jakie są realne możliwości ich wykonania? Artykuł stanowi próbę odpowiedzi na postawione pytania.

Charakterystyka systemu pieczy zastępczej

System można rozumieć, jako zintegrowany układ sprzężonych i współdziałających elementów, których łączne funkcjonowanie ma zapewnić osiągnięcie zamierzonego celu (Lewin, 1983, s. 26-27), czyli jest to sieć różnych instytucji, których wspólne działanie, w obrębie systemu pieczy zastępczej, ma doprowadzić do zapewnienia czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadku niemożności jej sprawowania przez rodziców (Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, art. 2.2)

Warto podkreślić, że w zasadzie już od 1990 roku pomoc społeczna koncentruje swoje zadania wokół wspierania rodzin, na co wskazują M. Raćław i D. Trawkowska, podkreślając, że praca socjalna była już wcześniej prowadzona z rodzinami dysfunkcyjnymi (Raćław, Trawkowska, 2015). Zatem misja związana ze wspomaganie rodzin istnieje w pomocy społecznej już od wielu lat. M. Raćław i D.

Introduction

The Act of June 9, 2011 on supporting the family and foster care system introduced a number of solutions regarding providing assistance to families struggling with various problems and in need of support in overcoming them. It also aimed to improve the functioning of foster care system for children. The introduced changes were guided by the idea of broadly understood prevention aimed at intensifying work with the family and minimizing interventions in the form of placing children in a foster environment. Therefore, the system of work with families experiencing difficulties in everyday functioning was expanded and family forms of foster care were modified, assuming that they are more beneficial to the optimal development of children than various types of institutions. Tasks for local government units appeared, obliging them to develop local support and care systems. New professions arose: family assistant and coordinator of family foster care.

The coordinators' tasks relate to supporting foster families and people running family children's homes in their daily functioning, solving problems, providing assistance and establishing cooperation with other institutions to coordinate activities. Family assistants focus their activities on supporting families experiencing difficulties in fulfilling their functions, as well as working with families whose children have been taken away. What are the assumptions in relation to the tasks and their effects implemented by family assistants and coordinators of family foster care, and what are the real possibilities of their implementation? The article is an attempt to answer the questions posed.

Characteristics of foster care system

The system can be understood as an integrated system of coupled and cooperating elements whose combined functioning is to ensure the achievement of the intended purpose (Lewin, 1983, p. 26-27), i.e. it is a network of various institutions whose joint operation within the foster care system is to lead to provide temporary care and upbringing to children in the event of their parents being unable to provide it (Act of 9 June 2011 on supporting the family and foster care system, art. 2.2).

Since 1990 social assistance has focused its tasks around supporting families, as indicated by M. Raćław and D. Trawkowska, emphasizing that social work has already been conducted with dysfunctional families (Raćław, Trawkowska, 2015). Therefore, the mission related to supporting families has existed in social assistance for many years. M. Raćław and D. Trawkowska point out that the activities in this area are concentrated around

Trawkowska zaznaczają, że działania w tym zakresie koncentrują się wokół trzech obszarów: przygotowania rodzin do przyjęcia pomocy, udzielania usług (praca socjalna) oraz tworzenia lokalnego systemu wsparcia dziecka i rodziny (Raćław, Trawkowska, 2015).

Zadania wprowadzone przez ustawę nie są, zatem nowe, nie mniej jednak cechą charakterystyczną wdrażanych zmian jest przede wszystkim przekazanie zobowiązań związanych ze wspieraniem rodzin, a także organizacją pieczy zastępczej samorządom lokalnym. K. Napiórkowska podkreśla, iż celem tych przeobrażeń miało być indywidualizowanie usług socjalnych wobec klientów (Napiórkowska, 2014).

Warto zaznaczyć, że stale modyfikowana, czy też nawet rewolucjonizowana jest organizacja systemu pieczy zastępczej, która pozostaje w ścisłym związku z systemem wspierania rodzin w ich środowisku. Jak podkreśla J. Wszolek przeobrażeń w obrębie opieki nad dzieckiem w ciągu ostatnich 25 lat było dużo, ale za najważniejsze uznaje urodziny opieki zastępczej oraz koncentrowanie działalności opiekuńczej na pomocy rodzinie (Wszolek, 2014). Ustawodawca wychodzi z założenia, że rodzinne formy pieczy zastępczej są korzystniejsze dla rozwoju i wychowania dziecka, (zwłaszcza te profesjonalne – rodziny zastępcze zawodowe) i to one właśnie są promowane. Podejmuje się wiele wysiłków, żeby powstawało coraz więcej rodzin zastępczych (w szczególności zawodowych) oraz, by było jak najmniej placówek przejmujących opiekę nad dziećmi odebranych rodzicom (Napiórkowska, 2013). Do instytucjonalnych form pieczy mają być kierowane dzieci starsze, chore, niepełnosprawne, z różnymi zaburzeniami oraz te, które odrzuciły rodzinną opiekę zastępczą (Raćław, Trawkowska, 2015).

Jednakże zmiany w obrębie zadań opiekuńczych państwa, w tym zwłaszcza koncentrowanie się na wspieraniu rodzin w ich środowisku, nie spowodowały zmniejszenia liczby dzieci, które muszą być wychowywane poza własną rodziną. Zapotrzebowanie na pieczę zastępczą jest stale aktualne i wbrew założeniom reformy, opieka ta nadal jest traktowana, jako stała forma pomocy, a nie tymczasowa (Wszolek, 2014; Patela-Owczarczyk, 2014). Promowanie rodzinnych form pieczy zastępczej nie doprowadziło do ich dynamicznego rozwoju, wręcz przeciwnie, zdaniem M. Kaczmarek mamy do czynienia z ich kryzysem, którego objawem jest coraz mniejsza liczba kandydatów na rodziców zastępczych, a także rozwiązywanie rodzin, które już powstały (Kaczmarek, 2012). Przyczyn takiego stanu rzeczy autor dopatruje się w braku odpowiedniego wsparcia ze strony różnych instytucji zobowiązanych do udzielania pomocy merytorycznej oraz w trudnościach z koordynowaniem działalności rodzin zastępczych (Kaczmarek, 2012).

Pieczę zastępcza realizowana jest w postaci rodzinnych form, takich jak rodziny zastępcze oraz

three areas: preparing families for assistance, providing services (social work) and creating a local system of child and family support (Raćław, Trawkowska, 2015).

The tasks introduced by the Act are not new, however, the characteristic feature of the implemented changes is primarily the transfer of commitments related to supporting families, as well as the organization of foster care to local governments. K. Napiórkowska emphasizes that the goal of these transformations was to individualize social services towards clients (Napiórkowska, 2014).

The organization of the foster care system, which is closely related to the system of supporting families in their environment, is constantly modified or even revolutionized. As emphasized by J. Wszolek, transformations in care there have been a lot of children in the last 25 years, but the most important is the birth of foster care and focusing care activities on helping the family (Wszolek, 2014). The legislator assumes that family forms of foster care are more beneficial for the child's development and upbringing (especially professional ones - professional foster families) and thus they are promoted. Many efforts are being made to create more and more foster families (in particular professional ones) and that there are as few facilities as possible taking care of children taken away from parents (Napiórkowska, 2013). Older children, sick, disabled, with various disorders and those that have rejected family foster care are to be directed to institutional forms of care (Raćław, Trawkowska, 2015).

However, changes within the welfare tasks of the state, in particular focusing on supporting families in their environment, did not reduce the number of children who must be brought up outside their own family. The demand for foster care is constantly current and contrary to the assumptions of the reform, this care is still treated as a permanent form of assistance, not a temporary one (Wszolek, 2014; Patela-Owczarczyk, 2014). The promotion of family forms of foster care did not lead to their dynamic development, on the contrary, according to M. Kaczmarek, we are dealing with their crisis, which is manifested by the decreasing number of candidates for foster parents, as well as the dissolution of families that have already arisen (Kaczmarek, 2012). The author sees the reasons for this in the lack of adequate support from various institutions obliged to provide substantive assistance and in difficulties in coordinating the activities of foster families (Kaczmarek, 2012).

Foster care is implemented in the form of family forms, such as foster families and family orphanages. Regardless of the institution providing care, the persons implementing it include not only providing care and support to the child, but also (more difficult) work with his biological family, which means maintaining close, personal and socially acceptable contacts with family and peers

rodzinne domy dziecka. Bez względu na instytucję sprawującą opiekę do osób ją realizujących należy nie tylko zapewnić pieczę i wsparcie dziecku, ale także, (co trudniejsze) praca z jego rodziną biologiczną, oznaczająca podtrzymywanie bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji (Błażejewska, 2014). Wsparcie w realizacji wymienionych zadań zapewniają organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej wraz z koordynatorami i asystentami rodziny.

W zamyśle ustawodawcy funkcję organizatorów powinny objąć podmioty, które są niezależne od OPS/PCPR, ponieważ są to instytucje odpowiadające za nadzór nad pieczą zastępczą, jej finansowanie i kontrolowanie. Jednak jak wskazują dane przedstawione przez K. Napiórkowską, w 2013 roku istniało 389 organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej i aż w 349 przypadkach funkcję tę pełniły powiatowe centra pomocy rodzinie (Napiórkowska, 2014). Może to powodować różne komplikacje w realizacji zadań i nawiązywaniu relacji z rodzinami zastępczymi i osobami prowadzącymi rodzinne domy dziecka. Koordynator, bowiem występuje w podwójnej roli. Będąc przedstawicielem instytucji pomocy społecznej zobowiązany jest do kontrolowania rodzin i czuwania nad wypełnianiem przez nich zadań i jednocześnie do wspierania w rozwiązywaniu problemów wynikających z opieki nad przyjętymi dziećmi (Borowiec, 2014). Istnieje obawa, iż ustanowienie granicy między wsparciem a kontrolą może przyczynić się do nieefektywnego wspomagania rodzin zastępczych w realizacji ich funkcji.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej

Obowiązkiem koordynatorów jest przede wszystkim wspieranie rodzin zastępczych oraz osób prowadzących rodzinne domy dziecka w realizacji ich zadań wynikających z pieczy. Wśród innych powinności wymienić można także dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnych formach opieki, przygotowywanie planu pomocy dziecku, zapewnianie dostępu do specjalistycznej pomocy oraz udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom (Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, art. 77). Koordynatorzy mają udzielać wsparcia adekwatnego w stosunku do potrzeb oraz ściśle współpracować z rodzinami zastępczymi i osobami prowadzącymi rodzinne domy dziecka. Są to specjaliści, którzy zdaniem S. Borowiec dysponują czasem i możliwościami (Borowiec, 2014), by stanowić skuteczny system pomocy. Koordynator może mieć pod opieką nie więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka (Matejek, 2015), co ma umożliwić nawiązanie właściwej relacji z rodzinami, lepsze ich poznanie i wspieranie w wykonywaniu zadań wynikających z pieczy.

in order to mitigate the effects of experiencing loss and separation (Błażejewska, 2014). The organizers of family foster care together with coordinators and family assistants provide support in the implementation of these tasks.

The legislator's intention is that the organizers should be taken over by entities that are independent of OPS / PCPR, because they are institutions responsible for supervision, supervision of financing and controlling foster care. However, as indicated by data provided by K. Napiórkowska, in 2013 there were 389 organizers of family foster care and in 349 cases this function was performed by poviats family support centres (Napiórkowska,

2014). This can cause various complications in the implementation of tasks and establishing relationships with foster families and people running family children's homes. The coordinator has a dual role. Being a representative of social welfare institutions means being obliged to control families and ensure that they fulfil their tasks and at the same time support them in solving problems arising from the care of adopted children (Borowiec, 2014). There is a concern that establishing a border between support and control may contribute to inefficient support for foster families in the performance of their functions.

Coordinators of family foster care

The coordinators' duty is primarily to support foster families and people running family children's homes in the implementation of their custody tasks. Other obligations include periodic assessment the situation of children in family care, preparation of a child assistance plan, providing access to specialist assistance and providing support to adult pupils (Act of 9 June 2011 on supporting the family and foster care system, art. 77). Coordinators are to provide adequate support in relation to the needs and work closely with foster families and people running family children's homes. These are specialists who, according to S. Borowiec, have the time and possibilities (Borowiec, 2014) to constitute an effective system help. The coordinator may take care of no more than 15 foster families or family orphanages (Matejek, 2015), which is to enable establishing a proper relationship with families, getting to know them better and supporting them in carrying out tasks resulting from care.

There are various difficulties and barriers in the implementation of the family care coordinator function. The basic problem is their insufficient number in relation to the number of foster families

W realizacji funkcji koordynatora rodzinnej pieczy występują różnego rodzaju utrudnienia i bariery. Podstawowym problemem jest ich zbyt mała liczba w stosunku do liczby rodzin zastępczych i osób prowadzących rodzinne domy dziecka, co może utrudniać współpracę i uniemożliwiać skuteczną, zindywidualizowaną pomoc. Trudno, zatem oczekiwać, żeby koordynatorzy byli w stanie realnie wykonywać powierzone im zadania.

Przykładowo badania prowadzone w województwie warmińsko-mazurskim wśród 339 rodzin zastępczych wskazały, że rodziny te, co prawda utrzymywały kontakty z koordynatorami (20,4%), lecz jak podkreślają współpraca związana była raczej z formalną stroną funkcjonowania i służyła kontroli i gromadzeniu informacji oraz niezbędnych sprawozdań potrzebnych koordynatorom, a najrzadziej spotkania dotyczyły wsparcia w trudnościach wychowawczych z dziećmi (Rodzinne formy pieczy zastępczej w województwie warmińsko-mazurskim – analiza wieloaspektowa, pracownia badań „Soma” 2013). Brak pomocy w rozwiązywaniu problemów powodować może ich narastanie, frustrację i w efekcie końcowym rezygnację z bycia rodziną zastępczą. Nie jest to sytuacja korzystna dla dzieci umieszczonych w pieczy, które potrzebują stabilizacji i zapewnienia poczucia bezpieczeństwa.

W zakresie współpracy rodzinnych form pieczy zastępczej z instytucjami pomocy społecznej występuje wiele utrudnień, ponieważ jak do tej pory w zasadzie nie wypracowano standardów współdziałania przedstawicieli profesji społecznych z rodzinami zastępczymi czy osobami prowadzącymi rodzinne domy dziecka. Rodziny powinny móc liczyć na wsparcie ze strony instytucji pomocowych w rozwiązywaniu tych problemów, z którymi nie są w stanie samodzielnie sobie poradzić, ponieważ wychowanie dzieci, które doznały urazów w relacjach z dorosłymi jest złożone (Mickiewicz, 2015). Jednakże niektóre badania pokazują, że wcale tak się nie dzieje. Dla przykładu eksploracje prowadzone przez J. Basiagę ukazują, że 43,1% zawodowych rodzin zastępczych współpracę z OPS/PCPR ocenia źle lub bardzo źle (Basiaga, 2015). Przyczynami niekorzystnej opinii o instytucjach pomocy społecznej było na przykład zmuszanie rodzin zastępczych do spotkań z rodzinami biologicznymi dzieci w miejscu zamieszkania rodziny zastępczej, niewystarczające kompetencje pracowników oraz brak komunikacji między OPS/PCPR a rodzinami zastępczymi.

Również z analiz prowadzonych wśród rodzin zastępczych przez M. Ruszkowską wynika, że niewiele spośród nich jest usatysfakcjonowanych ze współpracy z pracownikami socjalnymi reprezentującymi różne instytucje. Powody niezadowolenia wynikały z niemożności uzyskania porozumienia z przedstawicielami profesji społecznych, z poczucia, że kontakty są zbyt rzadkie oraz z braku wsparcia w trudnych sytuacjach i traktowania rodzin zastępczych w kategorii klientów, a nie partnerów we współdziałaniu (Ruszkowska, 2013). Niestety

and people running family orphanages, which may hinder cooperation and prevent effective, personalized help. Therefore, it is difficult to expect that the coordinators would be able to realistically perform the tasks entrusted to them.

For example, research conducted in the Warmian-Masurian Voivodship among 339 foster families indicated that these families maintained contact with coordinators (20.4%), but, as they emphasize, the cooperation was rather related to the formal side of functioning and served to control and gather information and necessary reports needed by coordinators, and the least often meetings concerned support in raising children with difficulties (Family forms of foster care in the voivodeship Warmian-Masurian - multifaceted analysis, “Soma” 2013 research studio). Lack of help in solving problems may cause their growth, frustration and ultimately giving up being a foster family. This is not a win-win situation for children in care who need stability and ensure a sense of security.

There are many difficulties in the field of cooperation between family forms of foster care and social welfare institutions, because so far no standards have been developed for the cooperation of representatives of social professions with foster families or people running family children's homes. Families should be able to count on the support of help institutions in solving those problems that they are unable to cope with themselves, because raising children who have suffered injuries in relations with adults is complex (Mickiewicz, 2015). However, some studies show that at all this does not happen. For example, the explorations conducted by J. Basiaga show that 43.1% of professional foster families evaluate cooperation with OPS / PCPR as bad or very bad (Basiaga, 2015). The reasons for the unfavourable opinion about social assistance institutions were, for example, forcing foster families to meet the biological families of children in the place of residence of the foster family, insufficient competence of employees and the lack of communication between OPS / PCPR and foster families.

Also, from the analyses conducted among foster families by M. Ruszkowska it appears that few of them are satisfied with cooperation with social workers representing various institutions. The reasons for dissatisfaction resulted from the inability to reach agreement with representatives of social professions, from the feeling that contacts were too rare, and from the lack of support in difficult situations and the treatment of foster families in the category of clients, not partners in cooperation (Ruszkowska, 2013). Unfortunately, there are also situations that foster families are intimidated by representatives of OPS / PCPR. This is based on hinting that in problem situations they can terminate the contract with a given family at any time (Basiaga, 2015), which contributes to

zdarzają się również sytuacje, że rodziny zastępcze bywają zastraszone przez reprezentantów OPS/PCPR. Polega to na dawaniu do zrozumienia, iż w sytuacjach problemowych mogą oni w każdej chwili rozwiązać umowę z daną rodziną (Basiaga, 2015), co przyczynia się do ukrywania występujących trudności i ochrony własnej prywatności. M. Raław i D. Trawkowska podkreślają, że jednostki pomocy społecznej jeszcze nie wypracowały odpowiednich sposobów kooperacji z rodzinami zastępczymi, zwłaszcza niezawodowymi (Raław, Trawkowska 2015). Jest to kwestia wymagająca zmiany.

Natomiast fakt, iż większość koordynatorów realizuje swoje zadania pod nadzorem instytucji pomocy społecznej może potencjalnie stanowić barierę dla współdziałania z rodzinami zastępczymi i osobami prowadzącymi rodzinne domy dziecka. Można wówczas mówić o konflikcie w obrębie samej roli koordynatora. Pojawia się pytanie, na ile możliwe jest wspieranie w pokonywaniu trudności przy jednoczesnym nadzorowaniu i kontrolowaniu?

Inną barierę może stanowić postawa samych pracowników wobec sposobu pracy z rodzinami zastępczymi. S. Borowiec zaznacza, że koordynatorzy pomagając rodzinom zastępczym często próbują je przekonać do własnych wizji dotyczących prawidłowego funkcjonowania, co powoduje, że rodziny zastępcze niechętnie lub wcale nie korzystają z porad, ponieważ nie odnoszą się one do rzeczywistych problemów rodziny, a jedynie do lęków osoby pomagającej (Borowiec 2014).

Warto zaznaczyć, że również rodziny zastępcze tworzą bariery we współpracy z koordynatorami. Wśród różnych trudności E. Skoczylas-Namielska wymienia: unikanie kontaktów z rodzicami wychowanków umieszczonych w pieczy, wykazywanie niechęci do współdziałania, ograniczony przepływ informacji między rodzinami zastępczymi a koordynatorami, niewypełnianie zaleceń pracowników, nadmierne kontaktowanie się z przedstawicielami profesji społecznych. Przeszkodę stanowi także niski poziom intelektualny rodziców zastępczych oraz trudności z zachowaniem dzieci (Skoczylas-Namielska, 2015). Z kolei badania prowadzone w województwie warmińsko-mazurskim ujawniły, że problemy w pracy z rodzinami zastępczymi dotyczyły braku otwartości rodziny w stosunku do koordynatorów oraz zbyt wygórowanego oczekiwania wobec organizatora i koordynatora (Rodzinne formy pieczy zastępczej..., pracownia badań „Soma” 2013).

Przeszkodę stanowić może ponadto niejednorodna postawa pracowników pomocy społecznej wobec rodzin zastępczych. Do rodzin spokrewnionych odnoszą się jak do klientów pomocy społecznej, a rodziny zastępcze niezawodowe postrzegane są, jako „półprofesjonaliści”, którzy mają obowiązek szczegółowego rozliczania się z otrzymanych środków finansowych oraz bycia gotowym na kontrolę w każdym momencie (Raław, Trawkowska, 2015), co może generować ograniczenia we współ-

concealing the existing difficulties and protecting their privacy. M. Raław and D. Trawkowska emphasize that social assistance units have not yet developed appropriate means of cooperation with foster families, especially unrelated families (Raław, Trawkowska 2015). This is a matter of change.

On the other hand, the fact that most coordinators perform their tasks under the supervision of social assistance institutions may potentially constitute a barrier to cooperation with foster families and persons running family children's homes. You can then talk about conflict within the role of coordinator. The question arises to what extent it is possible to support in overcoming difficulties while supervising and controlling?

Another barrier may be the attitude of employees themselves towards the way they work with foster families. S. Borowiec points out that the coordinators, helping foster families, often try to convince them of their own visions of correct functioning, which means that foster families are reluctant or do not use advice at all, because they do not relate to the real problems of the family, but only to the fears of the helping person (Borowiec 2014).

Foster families also create barriers in cooperation with coordinators. Among the various difficulties E. Skoczylas-Namielska mentions avoiding contact with parents of juveniles placed in custody, showing reluctance to cooperate, limited flow of information between foster families and coordinators, failure to comply with employee recommendations, excessive contact with representatives of social professions. The obstacle is also the low intellectual level of foster parents and difficulties in keeping children (Skoczylas Namielska, 2015). In turn, studies conducted in the Warmian-Masurian Voivodeship revealed that problems in working with foster families related to the lack of openness of the family towards coordinators and excessive expectations of the organizer and coordinator (Family forms of foster care ..., research studio "Soma" 2013).

In addition, the heterogeneous attitude of social assistance employees towards foster families may constitute an obstacle. They treat kinship foster families as to social assistance clients, and non-professional foster families are perceived as "semi-professionals" who are required to account in detail for the funds received and be ready for control at any time (Raław, Trawkowska, 2015), which may generate limitations in cooperation between two professional entities obliged to care for children deprived of it by biological parents. The wrong approach of social aid employees can create a desire among foster parents to protect privacy, and therefore limit the ability to obtain support at difficult, problematic times.

This situation can be improved by improving the ability to cooperate between social assistance institutions and people creating foster families or running family orphanages. As emphasized by M.

pracy w zasadzie między dwoma profesjonalnymi podmiotami zobowiązanymi do opieki nad dziećmi pozbawionymi jej ze strony rodziców biologicznych. Niewłaściwe podejście pracowników pomocy społecznej może powodować chęć ochrony prywatności przez rodziców zastępczych, a zatem również ograniczać możliwości uzyskania wsparcia w trudnych, problematycznych momentach.

Sytuację taką można poprawić poprzez doskonalenie umiejętności współdziałania pomiędzy instytucjami pomocy społecznej a osobami tworzącymi rodziny zastępcze lub prowadzącymi rodzinne domy dziecka. Jak podkreśla M. Ruszkowska przedstawiciele profesji społecznych powinni zrozumieć granicę między nadmierną kontrolą, kontaktami traktowanymi, jako formalność, a koniecznością służenia radą, fachową wiedzą i pomocą (Ruszkowska, 2013). Ważne jest także nastawienie opiekunów zastępczych, którzy z kolei nie powinni przyjmować postawy roszczeniowej i podejmować próby samodzielnego rozwiązywania problemów. M. Ruszkowska proponuje, by organizować szkolenia zarówno dla pracowników pomocy społecznej, jak i opiekunów zastępczych (Ruszkowska, 2013), co wydaje się być dobrym pomysłem na udoskonalenie współpracy dwóch podmiotów, które powinny ze sobą współdziałać. Ponadto szanse na lepszą kooperację mogłyby wzrosnąć, gdyby rodziny zastępcze miały możliwość stałego dostępu do specjalistów oraz dokonania wyboru koordynatora, z którym chcą współpracować (Borowiec, 2014).

Asystent rodziny, jako element systemu pieczy zastępczej

Z wprowadzeniem usługi socjalnej w postaci pracy asystenta rodziny wiązano nadzieję na poprawę funkcjonowania rodzin niewydolnych pod względem wychowawczym, opiekuńczym czy ekonomicznym. Od asystentów oczekiwano, że poprzez współpracę z rodzinami będą w stanie im na tyle pomóc, by doprowadzić do równowagi i pokonania różnorodnych problemów, a w sytuacji, gdy dzieci są już umieszczone w środowisku zastępczym, umożliwienia ich powrotu. Jednakże z dotychczasowych analiz wynika, że realizacja zadań przez asystentów napotyka na wiele trudności.

Do obowiązków asystenta rodziny należy między innymi praca z rodziną i dzieckiem, pośrednie działania realizowane na rzecz dziecka i rodziny, a także organizacja własnego warsztatu pracy (Mickiewicz, Głogowska, 2014; Krasiejko, 2016). W zasadzie, gdy dzieci zostaną zabrane z rodzinnego środowiska i umieszczone w pieczy zastępczej, z założenia na okres tymczasowy, jego rodziną powinien zajmować się specjalista, którego zadaniem jest praca nad rozwiązaniem problemów, w celu umożliwienia dzieciom powrotu do domu. Jeśli od momentu odebrania dzieci rodzicom do podjęcia przez asystenta pracy z nimi upłynie dłuższy okres czasu, to w zasadzie działania przez nich podejmowane nie przyniosą

Ruszkowska, representatives of social professions should understand the border between excessive control, contacts treated as formalities, and the need to provide advice, expertise and help (Ruszkowska, 2013). The attitude of foster carers is also important, as they should not assume a demanding attitude and try to solve problems on their own. M. Ruszkowska proposes to organize trainings for both social workers and foster carers (Ruszkowska, 2013), which seems to be a good idea for improving collaboration of two entities that should cooperate with each other. In addition, the chances for better cooperation could increase if foster families had the possibility of constant access to specialists and the choice of the coordinator with whom they want to work (Borowiec, 2014).

Family assistant as part of the foster care system

The introduction of a social service in the form of work of a family assistant was associated with the hope of improving the functioning of failing families in terms of education, care or economy. Assistants were expected to be able to help the families in the extent sufficient to restore balance and defeat various problems faced by them by working with them and in situations where children have already been placed in a surrogate environment, to allow their return. However, current analysis shows that the implementation of tasks by assistants encounters many difficulties.

The duties of a family assistant include, but are not limited to, work with the family and child, indirect actions carried out for the child and family, as well as the organization of their own workshop (Mickiewicz, Głogowska, 2014; Krasiejko, 2016). In principle, when children are taken from their family environment and placed in foster care, by assumption for a temporary period, their family should be looked after by a specialist whose task is to work on solving problems in order to allow children to return home. If a longer period of time elapses between the moment the children are taken away from their parents until the time when the assistant starts working with them,

oczekiwanych rezultatów. Jak podkreślają K. Mickiewicz i K. Głogowska rodzinom takim brakuje motywacji do odzyskania dzieci (Mickiewicz, Głogowska, 2014), a o szansie na powodzenie we współpracy można mówić wówczas, gdy rodzina jest gotowa do zaangażowania się w poprawę swojej sytuacji (Sałsutowicz, 2015) oraz odczuwa niezadowolenie z własnego życia (Zaraś-Wieczorek, 2013).

Asystenci rodziny doświadczają licznych trudności w pracy z rodzinami, czego przyczyną może być zbyt późne przydzielanie asystenta w poszczególnych przypadkach oraz kierowanie do rodzin „wielopokoleniowo patologicznych” (Krasiejko, 2015, s. 7; Mickiewicz, Głogowska, 2014; Zaraś-Wieczorek, 2013]. Wówczas praca asystenta jest bardzo trudna, a czasem nawet niemożliwa i z tego punktu widzenia można mówić o marnotrawieniu tej usługi socjalnej i uznać to za główną słabość asystentury (Sałsutowicz, 2015).

Z analiz prowadzonych przez I. Krasiejko, a opartych na wypowiedziach 350 asystentów rodziny wynika jeszcze jedna bardzo niepokojąca tendencja w podejściu do pracy tych specjalistów. Asystenci czasem miewają przekonanie, że w decyzjach podejmowanych przez gminy nie zawsze chodzi o dobro dziecka, ale także o czynnik ekonomiczny (Krasiejko, 2015). Powrót dziecka do rodziny biologicznej jest korzystniejszy dla gminy z finansowego punktu widzenia. Zatem skierowanie asystenta do pracy z daną rodziną traktowane jest, jako szansa na odzyskanie dzieci, a tym samym pozbycie się obowiązku finansowania ich pobytu poza rodziną. Jak pisze K. Napiórkowska wprowadzenie asystenta do rodziny ma służyć utrzymaniu dzieci jak najdłużej w środowisku naturalnym lub umożliwieniu jak najszybszego powrotu do domu rodzinnego (Napiórkowska, 2014). Dobro dziecka nie zawsze ma znaczenie, w efekcie asystenci są wysyłani do rodzin, które wcale nie są zainteresowane odzyskaniem dzieci (Krasiejko, 2015) lub nie mają warunków, by je przyjąć.

Trudność w pracy asystentów rodziny odnosi się także do czasu pracy. K. Napiórkowska w sprawozdaniu z realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej za rok 2013 wskazuje, iż asystenci pomagali 9855 rodzinom i jak podkreśla współpraca zakończyła się sukcesem w 4310 przypadkach, w przeciągu roku. Dodaje także, że w 2886 przypadkach działalność ta została przerwana z powodu rezygnacji rodziny (Napiórkowska 2014). Pojawia się pytanie czy rzeczywiście w ciągu roku asystenci rodziny są w stanie zrealizować założone cele, biorąc pod uwagę, iż często przydzielani są do rodzin zbyt późno? Wątpliwości budzi fakt, że jak podkreśla P. Sałsutowicz doświadczenia międzynarodowe wskazują, iż o pozytywnych efektach pracy asystenta z rodzinami można mówić po trzech latach działania (Sałsutowicz, 2015). Tymczasem w Polsce asystenci często są zatrudniani na umowach jednorocznych (z możliwością przedłużenia), co utrudnia systematyczną pracę z daną ro-

then, in principle, their actions will not bring the expected results. As emphasized by K. Mickiewicz and K. Głogowska, such families lack motivation to recover children (Mickiewicz, Głogowska, 2014), and the chance of success in cooperation can be talked about when the family is ready to engage in improving their situation (Sałsutowicz, 2015) and feels dissatisfaction with their own life (Zaraś-Wieczorek, 2013).

Family assistants experience numerous difficulties in working with families, which may be caused by the late allocation of the assistant in individual cases and referring to families with ‘multi-generational pathology’ (Krasiejko, 2015, p. 7; Mickiewicz, Głogowska, 2014; Zaraś-Wieczorek, 2013]. Then the work of an assistant is very difficult, and sometimes even impossible, and from this point of view we can talk about wasting this social service and consider it as a major weakness of the assistantship (Sałsutowicz, 2015).

From the analyses conducted by I. Krasiejko, based on statements of 350 family assistants, there is another very worrying tendency in the approach to the work of these specialists. Assistants sometimes have the conviction that decisions taken by municipalities are not always about the good of the child, but also about the economic factor (Krasiejko, 2015). The return of the child to the biological family is more beneficial for the commune from the financial point of view. Therefore, referring an assistant to work with a given family is treated as an opportunity to regain children, and thus get rid of the obligation to finance their stay outside the family. As K. Napiórkowska writes, the introduction of an assistant to a family is intended to keep children in the natural environment for as long as possible or to enable them to return to their family home as soon as possible (Napiórkowska, 2014). The good of the child is not always important, as a result of which assistants are sent to families who are not interested in getting children back (Krasiejko, 2015) or have no conditions to accept them.

The difficulty in the work of family assistants also applies to working time. K. Napiórkowska in the report on the implementation of the Act on supporting the family and the foster care system from 2013 indicates that assistants helped 9855 families and, as he emphasizes, the cooperation was successful in 4310 cases within a year. He also adds that in 2886 cases this activity was discontinued due to the resignation of the family (Napiórkowska 2014). The question arises whether during the year family assistants really are able to achieve their goals, given that they are often assigned to families too late? Doubts are raised by the fact that, as P. Sałsutowicz emphasizes, international experience shows that the positive effects of an assistant’s work with families can be talked about after three years of activity (Sałsutowicz, 2015). Meanwhile, in Poland, assistants are often employed on the basis of one-year contracts (with the possibility of

dziną, a może także być potraktowane w kategorii marnotrawienia zaangażowania samych asystentów i środków finansowych przeznaczonych na ten cel (Sałsutowicz, 2015). Nie mniej jednak I. Krasiejko przywołuje analizy, w których asystenci rodziny wskazują, iż oczekiwania względem ich działalności odnoszą się do natychmiastowego uzyskiwania efektów w pracy z rodziną, co z kolei powoduje, że funkcjonują oni pod presją czasu i czasem zamiast wspierać rodziny w dążeniu do samodzielności, wyręczają je w różnych zadaniach (Krasiejko, 2015).

W przypadku asystenta rodziny, tak jak i w przypadku koordynatora, może wystąpić konflikt w obrębie podejmowanej roli. K. Mickiewicz i K. Głogowska podkreślają, że zadania asystenta odnoszą się do udzielania wsparcia rodzinie i jednocześnie monitorowania nieprawidłowości, kontrolowania i zgłaszania informacji dotyczących współpracy do odpowiednich instytucji (sąd) (Mickiewicz, Głogowska, 2014). Konieczność wskazania granicy między działaniem profilaktycznym a interwencją może stanowić dylemat trudny do rozwiązania.

Nieco odmiennie o konfliktowości roli asystenta rodziny wypowiadają się M. Raław i D. Trawkowska, które dopatrują się komplikacji w relacji między pracownikiem socjalnym a asystentem rodziny. Autorki przekonują, że jest to efektem nietrafnego przydziału funkcji w systemie wsparcia rodzin, czyli marginalizowania pracy socjalnej w terenie na rzecz eksponowania zadań i roli asystenta rodziny (Raław, Trawkowska, 2015, s. 49). Sytuacja ta może doprowadzić do niepowodzeń w osiąganiu założonych celów. Skuteczność działań pomocowych może stać się przedmiotem rywalizacji oraz pozorności wsparcia udzielanego rodzinom i ich dzieciom.

I. Krasiejko podkreśla, że zadania asystenta realizowane w odniesieniu i z zaangażowaniem ze strony rodziny potrzebującej pomocy, różnią się od działań podejmowanych przez pracowników pomocy społecznej unikalną metodyką pracy opartą na niedyrektywnych metodach motywowania do zmiany (Krasiejko, 2015, s.5). W rodzinach, w których występują problemy opiekuńczo-wychowawcze współpracę podejmuje pracownik socjalny, natomiast w rodzinach wieloprotblemowych w pomoc angażowany jest asystent rodziny (Mickiewicz, Głogowska, 2014).

Realizatorzy asystentury rodzinnej proponują pewne zmiany, które mają usprawnić ich funkcjonowanie w systemie pomocy społecznej i pracy z rodzinami. Są to: przywrócenie wspierającej roli asystenta rodziny, przywrócenie roli asystenta wymiaru profilaktycznego, umożliwienie rodzinom dokonywanie wyboru (w obszarze instytucji, z której chcą korzystać), podział zadań w obrębie pomocy społecznej, poprawa warunków pracy asystentów rodziny oraz zmniejszenie biurokratyzacji (Krasiejko, 2015, s. 10). O skuteczności asystentury będzie można mówić wówczas, gdy uda się dokonać przesunięcia z działań o charakterze interwencyjnym na działania o charakterze prewencyjno-aktywizującym (Sałsutowicz, 2015, s. 130).

extension), which hinders the systematic work with a given family, and can also be treated as a waste of the involvement of the assistants themselves and the financial resources allocated for this purpose (Sałsutowicz, 2015). Nevertheless, I. Krasiejko cites the analyses in which family assistants indicate that expectations about their activities relate to immediate results in working with families, which in turn means that they function under time pressure and sometimes instead of supporting families in striving for independence, they support them in various tasks (Krasiejko, 2015).

In the case of a family assistant, as in the case of a coordinator, there may appear a conflict within the undertaken role. K. Mickiewicz and K. Głogowska emphasize that the tasks of an assistant relate to providing family support and simultaneous monitoring irregularities, controlling and reporting information on cooperation to relevant institutions (court) (Mickiewicz, Głogowska, 2014). The need to indicate the border between preventive action and intervention can be a difficult dilemma.

M. Raław and D. Trawkowska, who perceive complications in the relationship between a social worker and a family assistant, speak slightly differently about the conflict-generating role of the family assistant. The authors argue that this is the result of an incorrect allocation of functions in the family support system, i.e. marginalization of social work in the field for the display of tasks and the role of a family assistant (Raław, Trawkowska, 2015, p. 49). This situation may lead to failures in achieving the assumed goals. The effectiveness of assistance activities may become the subject of rivalry and the apparent support for families and their children.

I. Krasiejko emphasizes that the tasks of an assistant carried out in relation to and with the commitment of a family in need of help differ from the activities undertaken by social assistance workers by a unique work methodology based on non-directive methods of motivating change (Krasiejko, 2015, p. 5). In families with care and upbringing problems, a social worker cooperates, while in multi-problem families an assistant is involved in the help provided for the families (Mickiewicz, Głogowska, 2014).

The family assistants are proposing some changes that are to improve their functioning in the social assistance system and work with families. These are: restoring the supporting role of a family assistant, restoring the role of an assistant in the preventive dimension, enabling families to make a choice (in the area of the institution they want to use), division of tasks within social assistance, improving the working conditions of family assistants and reducing bureaucratization (Krasiejko, 2015, p. 10). It will be possible to talk about the effectiveness of assistantship when it is possible to shift from intervention to preventive and activating activities (Sałsutowicz, 2015, p. 130).

Wnioski

W ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku wprowadzono rozwiązania mające na celu udzielanie pomocy rodzinom doświadczającym trudności. Chodzi głównie o skuteczne wspieranie w rozwiązywaniu problemów rodziny i zapobieganie umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej. W związku z tym pojawiły się nowe role i zadania, zarówno w obrębie współpracy z rodzinami, jak i organizacji opieki zastępczej nad dziećmi.

Pierwszą z nich jest wprowadzenie asystenta rodziny, jako specjalisty pracującego z rodzinami, który ma ich wspierać w codziennym funkcjonowaniu. Jak pokazują analizy I. Krasiejko wobec asystentów formuluje się oczekiwania, którym często nie są w stanie sprostać. W rzeczywistości niejednokrotnie trafiają do rodzin, z którymi inni sobie nie poradzili, a od nich samych wymaga się natychmiastowych efektów. Asystenci są traktowani bardziej, jako osoby dokonujące kontroli, podejmujące działania interwencyjne i jak pisze I. Krasiejko są wysyłani tam, gdzie nie udaje się pozyskać informacji na temat sytuacji danej rodziny (Krasiejko, 2015). Niekorzystne umowy, które zawierane są z nimi zazwyczaj na rok czasu oraz obejmowanie opieką zbyt dużej liczby rodzin nie sprzyja realizacji zakładanych celów. Statystycznie praca z daną rodziną w 2013 roku kończyła się w przeciągu roku (Napiórkowska, 2014), a w 2018 w przeciągu 17 miesięcy (Informacja Rady Ministrów o realizacji ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej). Jest to zbyt krótki czas, by wypracować korzystne zmiany w poszczególnych, zazwyczaj bardzo złożonych sytuacjach rodzin.

Asystent z założenia miał przyjmować rolę odmienną od pracowników socjalnych, raczej wspierać rodzinę za pomocą metod skierowanych na poszukiwanie zasobów i w sposób minimalizujący monitorowanie, kontrolowanie i nadzorowanie. Jednakże jak pokazują analizy I. Krasiejko rozumienie roli asystenta w poszczególnych środowiskach jest bardzo zróżnicowane (Krasiejko, 2015).

Drugą istotną zmianą wprowadzoną przez ustawę jest powołanie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, których zadanie polega na wspieraniu rodzin zastępczych i osób prowadzących rodzinne domy dziecka. Oczekuje się od nich udzielania skutecznej pomocy, wsparcia merytorycznego oraz koordynowania zadań wynikających z pieczy zastępczej. Jednakże zatrudnianie ich przez organizatorów, którymi w większości przypadków są instytucje pomocy społecznej czasem uniemożliwia nawiązanie właściwej relacji z rodzinami i nie sprzyja budowaniu partnerstwa ani też przepływowi informacji. Zbyt mała liczba koordynatorów stanowi utrudnienie w udzielaniu pomocy rodzinom zastępczym w każdej sytuacji, w której rzeczywiście jej potrzebują.

Conclusions

In the Act on family support and foster care system of June 9, 2011, solutions were introduced to help families experiencing difficulties. It is mainly about effective support in solving family problems and prevention of placing children in foster care. In conjunction with new roles certain tasks emerged, both in the scope of cooperation with families and in the organization of foster care for children.

The first is the introduction of a family assistant as a specialist working with families to support them in their daily functioning. As the analyses of I. Krasiejko show, expectations are formulated for assistants that they are often unable to meet. In fact, they often end up in families that others have not dealt with, and they are required to get immediate results. Assistants are treated more as control persons, intervening and, as I. Krasiejko writes, they are sent where it is not possible to obtain information on the situation of a given family (Krasiejko, 2015). Unfavourable contracts that are concluded with them usually for a year and taking care of too many families are not conducive to achieving the objectives. Statistically, work with a given family in 2013 ended within a year (Napiórkowska, 2014), and in 2018 within 17 months (Information from the Council of Ministers on the implementation of the Act of 9 June 2011 on supporting the family and foster care system). It is too short a time to work out beneficial changes in individual, usually very complex family situations.

The assistant was supposed to take a different role from social workers - one that would support the family with the help of methods directed at the search for resources and in a way that minimizes monitoring, controlling and supervising. However, as shown by

I. Krasiejko's analysis, understanding of the role of the assistant in individual environments is very diverse (Krasiejko, 2015).

The second important change introduced by the Act is the appointment of coordinators of family foster care, whose task is to support foster families and people running family children's homes. They are expected to provide effective assistance,

substantive support and coordination of tasks resulting from foster care. However, employing them by the organizers, which in most cases are social assistance institutions, sometimes makes it impossible to establish a proper relationship with families and is not conducive to building partnerships or establishing the flow of information. Too few coordinators make it difficult to help foster families whenever they really need it.

The goal of cooperation between coordinators and families is also important, and the question is whether the meetings are intended to provide support or control. Research shows that in the opinion of foster families, it is more often more supervision than support. Foster families are often

Ważny jest również cel współpracy między koordynatorami a rodzinami i pytanie, czy spotkania służyć mają udzielaniu wsparcia czy dokonywaniu kontroli? Badania pokazują, że w odczuciu rodzin zastępczych częściej jest to jednak bardziej nadzór niż wsparcie. Rodziny zastępcze niejednokrotnie są niezadowolone ze współdziałania z przedstawicielami instytucji pomocy społecznej z powodu sporadyczności kontaktów (potrzebują częściej), braku czy też niewłaściwej komunikacji oraz niewystarczających kompetencji osób pomagających.

Decentralizacja w organizacji wsparcia rodzin i opieki nad dziećmi służyć miała przekazaniu władzy samorządom lokalnym, które powinny być najlepiej zorientowane w potrzebach socjalnych danego środowiska. Jednakże konieczne jest udoskonalanie współpracy między różnymi podmiotami pomocy społecznej. Budowanie partnerstwa między przedstawicielami profesji społecznych a rodzinami zastępczymi i osobami prowadzącymi rodzinne domy dziecka wymaga zmiany nastawienia z obu stron.

Decentralizacja spowodowała, że są regiony w naszym kraju, w których nowe obszary usług socjalnych rozwijają się dynamicznie, a są i takie, w których dzieje się to z wielkim trudem. Poza tym w części powiatów ograniczono się wyłącznie do umieszczania dzieci w pieczy zastępczej i jak wskazują M. Raław i D. Trawkowska ich liczba była brakiem działań prewencyjnych (Raław, Trawkowska, 2015). Jak podkreśla K. Napiórkowska celem ustawy było położenie nacisku lub intensyfikacja działań na rzecz jak najszybszego powrotu dzieci z pieczy zastępczej do środowiska naturalnego (Napiórkowska, 2014, s. 5) oraz preferowanie form rodzinnej pieczy zastępczej (Ruszkowska, 2014, s.78), co możemy już dziś powiedzieć, że się nie stało, ponieważ liczba dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej wcale nie zmalała, wzrasta też liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych, a praca na rzecz rodzin w ich środowisku naturalnym napotyka na liczne bariery, o których była mowa w tekście.

dissatisfied with cooperation with representatives of social welfare institutions due to sporadic contacts (they need greater frequency), lack or improper communication and insufficient competences of helpers.

Decentralization in the organization of family support and childcare was to serve the purpose of the transfer of power to local governments, which should be best oriented in the social needs of their local environment. However, it is necessary to improve cooperation between various social welfare entities. Building partnerships between representatives of social professions and foster families and people running orphanages requires a change of attitude on both sides.

Decentralization has meant that there are regions in our country where new areas of social services are developing dynamically, and there are also those in which this is happening with great difficulty. In addition, in some poviats it was limited only to placing children in

foster care and, as indicated by M. Raław and D. Trawkowska, their number represented the lack of preventive measures (Raław, Trawkowska, 2015). As emphasized by K. Napiórkowska, the purpose of the act was to emphasize or intensify efforts to return children as soon as possible from foster care back to their natural environment (Napiórkowska, 2014, p. 5) and establish preference of the forms of family foster care (Ruszkowska, 2014, p. 78) but we can today say that it did not happen, because the number of children placed in foster care did not at all decrease, while the number of childcare facilities continues to increase as well and work for families in their natural environment faces numerous barriers mentioned in the text.

Literatura/ References:

1. Basiaga, J. (2015). Zawodowe rodziny zastępcze w lokalnym systemie opieki nad dzieckiem i wsparcia społecznego. *Praca Socjalna*, nr 2, s. 59-72.
2. Błażejewska, K. (2014). Rola opiekunów sprawujących funkcję rodziny zastępczej w wychowaniu dzieci. *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*, nr 1, s. 52-56.
3. Borowiec, S. (2014). Rola koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w świetle zmian w pomocy społecznej. *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*, nr 9, s. 33-39.
4. *Informacja Rady Ministrów o realizacji w roku 2018 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej* (Dz. U. z 2018 r. poz. 998, z późn. zm.). <https://www.gov.pl/web/rodzina/informacja-rady-ministrow-o-realizacji-w-roku-2018-ustawy-z-dnia-9-czerwca-2011-r-o-wspieraniu-rodziny-i-systemie-pieczy-zastepczej-dz-u-z-2019-r-poz-1111-i-924>, dostęp 10.10.2019.
5. Kaczmarek, M. (2012). Szanse i bariery realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*, nr 2, s. 3-13.
6. Krasiejko, I. (2015). *Rola i zdania asystentów rodziny oraz postulaty zmian w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*. Częstochowa: Polski Instytut Mediacji i Integracji Społecznej.
7. Krasiejko, I. (2016). *Asystentura rodziny. Rekomendacje metodyczne i organizacyjne*. Warszawa: Wydawnictwo Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

8. Lewin, A. (1983). *System wychowania a twórczość pedagogiczna*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
9. Matejek, J. (2015). Dziecko w środowisku rodzinnej pieczy zastępczej. W: T. Biernat, J. Malinowski, K. Wasilewska-Ostrowska, (red.), *Rodzina w pracy socjalnej – aktualne wyzwania i rozwiązania* (s. 195-26). Toruń: Wydawnictwo Edukacyjne Akapit.
10. Mickiewicz, K. (2015). Problemy wychowania w rodzinach zastępczych. *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*, nr 5, s. 37-43.
11. Mickiewicz, K., Głogowska, K. (2014). Wspieranie rodziny źle funkcjonującej z perspektywy asystenta rodziny i psychologa. *Praca Socjalna*, nr 4, s. 15-33.
12. Napiórkowska, K. (2014). Realizacja ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w świetle danych statystycznych za rok 2013. *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*, nr 8, s. 3-15)
13. Napiórkowska, K. (2013). Realizacja ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w świetle danych statystycznych. *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*, nr 8, s. 3-15.
14. Patela-Owczarczyk, A. (2014). Organizacja rodzinnej pieczy zastępczej w Warszawie. *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*, nr 1, s. 3-16.
15. Raclaw, M., Trawkowska, D. (2015). „Zależność od szlaku” – społeczne i prawne konteksty uchwalenia ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. *Praca Socjalna*, nr 2, s. 20-58.
16. Rodzinne formy pieczy zastępczej w województwie warmińsko-mazurskim – analiza wieloaspektowa, Pracownia badań „Soma”, Toruń 2013.
17. Ruszkowska, M. (2013). Rodzaje wsparcia dla rodzin zastępczych przez instytucje pomocy społecznej. *Praca Socjalna*, nr 5, s. 67-75.
18. Ruszkowska, M. (2014). Wpływ zmian w regulacjach prawnych na liczebność rodzinnych form pieczy zastępczej – analiza danych statystycznych. *Praca Socjalna*, nr 4, s. 73-79.
19. Sałsutowicz, P. (2015). Czy warto inwestować w asystenturę rodzinną?. *Praca Socjalna*, nr 4, s. 115-132.
20. Skoczyła-Namielska, E. (2015). Wybrane problemy funkcjonowania rodzin zastępczych w opinii rodziców zastępczych oraz przedstawicieli profesji społecznych. W: T. Biernat, J. Malinowski, K. Wasilewska-Ostrowska (red.), *Rodzina w pracy socjalnej – aktualne wyzwania i rozwiązania* (s. 217-230). Toruń: Wydawnictwo Edukacyjne Akapit.
21. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Dz. U. 2011 Nr 149 poz. 889 z późn. zm.
22. Wszolek, J. (2014). Dwudziestopięćlecie przemian. Opieka nad dzieckiem i pomoc rodzinie po roku 1989. *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*, nr 5, s. 3-10.
23. Zaraś-Wieczorek, I. (2013). Wnioski z rocznej współpracy asystenta rodziny z klientami. *Praca Socjalna*, nr 6, s. 6-104.